

оУДК 355.43

Т.А. Сутюшев, П.В. Пістряк

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ ТА ПОБУДОВА ПОШУКОВО-УДАРНИХ ДІЙ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ З ЛОКАЛІЗАЦІЇ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Наводяться основні поняття пошуково-ударних дій і на підставі їх структуризації надається їх конкретний зміст на прикладі пошуково-ударних дій. За замислом спеціальної операції оперативно-тактичного рівня з локалізації та нейтралізації внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК) у якому незаконні збройні формування (НЗФ) на фоні спровокованого масового безладу спрямовують свої дії на ескалацію конфлікту з порушенням міжнародного гуманітарного права, що потребують негайного вводу миротворчих сил.

Ключові слова: спецоперація, пошуково-ударні дії, сутність та побудова пошуково-ударних дій.

Вступ

Постановка проблеми. В спеціальній операції, що спрямована на локалізацію та нейтралізацію ВЗК де противною стороною виступають НЗФ, найбільший і пріоритетний обсяг тактичних завдань буде покладено на так звані спеціальні сили, а саме пошуково-ударні сили, які в основному зосереджуються у такому важливому елементі оперативного шиккування як пошуково-ударний ешелон (ПУЕ). На сьогодні, зусилля фахівців з теорії та практики застосування пошуково-ударних сил, тобто тактики пошуково-ударних дій, зосереджені на узагальнюванні, в основному, емпіричного досвіду накопиченого в ході спеціальних дій, які проводились силами Російської федерації на Північному Кавказі. Хоча, якщо вести мову про розробку сучасної теорії пошуково-ударних дій, то в теперішній час можна говорити про розробку не тільки її вихідних емпіричних основ, а й вихідних теоретичних основ, які передбачають побудову ідеалізованого об'єкту теорії і встановлення відповідних закономірностей пошуково-ударних дій. Базою для зазначених основ має бути поперед за все визначення основних понять пошуково-ударних дій, а саме: сутності, завдань, принципів, побудови та способів цих дій, а також їх місця і змісту в системі спеціальних дій і операцій.

В теперішній час чіткого однозначного розуміння цих питань з боку вітчизняних фахівців на жаль не існує не тільки в узагальненому вигляді, але й стосовно часткових варіантів пошуково-ударних дій, що були притаманні оперативним формам застосування сил у минулих зарубіжних ВЗК і що будуть притаманні ВЗК, які при певних умовах можуть бути спровоковані зацікавленими силами на території нашої держави, і це, на погляд авторів, є певною проблемою. Тому автори взяли на себе працю розглянути ці питання на прикладі спеціальної операції, що може стати оперативною формою протидії сил держави на конкретному етапі дій певної

зацікавленої сторони, яка провокує та ескалізує ВЗК силами НЗФ, що діють на тлі попередньо спровокованого безладу в потенційно кризовому регіоні і які, кінцевою метою мають введення в зону ВЗК контингенту миротворчих сил.

Аналіз публікацій. У загальному вигляді певний сценарій дій у провокації та ескалації ВЗК з боку зацікавленої сторони був наведений у науковій статті [1]. Матеріали стосовно замислу протидії силам на які робить ставку ця зацікавлена сторона були висвітлені у статтях, що були опубліковані у 2007 році у спеціальних випусках збірника наукових праць Харківського університету повітряних сил ЗСУ та журналу «Честь і закон» відповідно авторами Т.А. Сутюшевим та В.В. Довбнею. У зазначених статтях надавались основні етапи спеціальної операції і особливості дії елементів оперативного шиккування сил, що залучаються до операції, і в тому числі пошуково-ударних сил. Деякі пропозиції по принципах використання зазначених сил були наведені у 2008 р. у спеціальному випуску збірника наукових праць Харківського університету повітряних сил ЗСУ авторами Т.А. Сутюшевим та Ю.В. Аллеровим, а також у науковій статті [2]. Докладний матеріал у систематизованому вигляді стосовно способів спеціальних військових дій у ВЗК і в тому числі розвідувально-ударних дій був наданий відомими військовими фахівцями Російської Федерації у науковій статті [3]. Ця праця була цінна не тільки спробою узагальнити та систематизувати свіжий досвід спеціальних військових дій на північному Кавказі, але й академічним тлумаченням використаних авторами статті основних понять стосовно форм і способів цих дій. Однак у всіх наведених і відомих джерелах відсутні визначення сутності, завдань, побудови пошуково-ударних дій, не наводяться місце і зміст, та способи саме пошуково-ударних дій, приклади їх ролі і змісту в конкретних за замислом спеціальних операцій, що за прогнозами можуть виглядати як імовірні для потенційно-кризових регіонів

нашої держави і враховувати особливості цих регіонів. Нажаль не надається і саме тлумачення словосполучення «пошуково-ударні дії», хоча у нещодавно розроблених документах застосування військ на оперативно-тактичному рівні стосовно ЗСУ, це словосполучення достатньо широко вживається.

Метою статті є наведення деяких зазначених вище понять і на підставі їх структуризації надання їм конкретного змісту на прикладі пошуково-ударних дій за замислом СО оперативно-тактичного рівня з локалізації та нейтралізації ВЗК, у якому НЗФ на фоні спровокованого масового безладу спрямовують свої дії на ескалацію конфлікту з порушенням міжнародного гуманітарного права, що потребує негайного вводу миротворчих сил.

Викладення основного матеріалу

Як було наведено у [1] сценарій дій певної сторони зацікавленої в утворенні та ескалації ВЗК за поглядами авторів може містити 8 етапів. Спеціальну операцію з локалізації та нейтралізації цього конфлікту пропонується проводити умовно розподіливши її на три етапи: досягнення інформаційної переваги, захоплення оперативної ініціативи за рахунок порушення системи режимних заходів противника у зонах, які він контролює, одночасне або послідовне зачищення цих зон.

Такий розподіл СО за етапами визначається однією з складових ключової ідеї концепції СО подібного типу – мінімізації часу на її проведення.

Проведення СО в стислий час з максимальним задіянням наявного потенціалу сил, і в той же час, як говорять фахівці «малою кров'ю», для більшості випадків умов реалізації зазначеного сценарію дій зацікавленої сторони має бути безальтернативним стосовно примусової ескалації та затягування конфлікту діями НЗФ на тлі масового безладу, паралічу дій місцевих органів державної влади, провокації подій (можливо з пролиттям так званої «великої крові»), що з великою долею імовірності може примусити міжнародні органи прийняти рішення щодо вводу в зону ВЗК контингенту миротворчих сил.

Перелік пріоритетних способів дій силових відомств держави у період підготовки та проведення зазначеної СО проілюстрований на рис. 1. На етапі підготовки операції ці дії можуть характеризуватись як розвідувально-пошукові, з тлумаченням складової «пошукові» у розумінні «виявлення» об'єктів розвідки, тобто визначення їх наявності або відсутності у заданому районі. Така інформація може бути отримана, наприклад, за допомогою комерційних супутників «відкритого борту», засобів авіаційної розвідки (в тому числі безпілотних), а також завдяки агентурній розвідці і оперативно-розшуковій діяльності певних силових відомств держави. На першому етапі періоду проведення операції розвідувально-пошукові дії продовжуються, але складова «пошукові» на цьому етапі має тлумачитись, і як спосіб ведення військової розвідки розвідувальними органами силових відомств, і як спосіб дій притаманним внутрішнім військам.

Рис. 1. Перелік пріоритетних способів дій силових відомств держави у період підготовки та проведення СО

В той же час на протязі 1 та 2 етапів СО пріоритетне значення будуть мати дії пошуково-ударного характеру. В даному випадку складова «пошуково» має тлумачитись як і в наведеному вище випадку, але за націльованістю дій має спрямовуватись на дорозвідку раніше виявлених об'єктів з ціллю їх розпізнання та ідентифікації.

Дорозвідці в ході першого етапу операції, повинні підлягати в першу чергу ключові елементи системи режимних заходів (СРЗ), які протилежна сторона проводить на території, що вона контролює і від яких залежить її стійкість. До цих елементів

можуть належати: пункти управління та табори бойового злагодження, пункти тимчасового перебування НЗФ, певні населені пункти та ділянки важливих комунікацій, блоковані військові містечка та певні елементи військової інфраструктури (аеродроми посадові майданчики, та інше), окремі ділянки мережі постачання матеріальних та енергетичних ресурсів, в тому числі лінії електропередач, водогазо-нафтопроводи та інше.

Дорозвідка зазначених елементів має проводитись так званою наземною компонентою ПУЕ [2] на підставі розвідувальних даних отриманих раніш

силами та засобами не тільки внутрішніх військ, але і всіх силових відомств. Основний обсяг цих даних має забезпечуватись, в основному, раніше проведеними діями повітряної та агентурної розвідок. Основою для підтвердження таких даних може бути захоплення на першому етапі операції, наприклад у пункті управління НЗФ, достовірних джерел інформації – представника штабу керівництва НЗФ, документальних носіїв штабної та іншої інформації (в тому числі в електронному вигляді).

Виконання завдань другого етапу передбачає реалізацію військових заходів щодо порушення стійкості системи режимних заходів противної сторони шляхом проведення ударних, десантно-штурмових дій, в тому числі з застосуванням бортової зброї вертольотів авіації військ, пошуку, а також вогневих засад і нальотів. Саме ударні дії на цьому етапі в основному за рахунок використання можливостей авіації військ будуть мати особливо важливе значення. Саме такі дії будуть сприяти демонстрації рішучості намірів держави у стислий час з мінімальними втратами локалізувати та нейтралізувати ВЗК.

З урахуванням вище приведеного, сутність пошуково-ударних дій в СО зазначеного характеру можна визначити як дорозвідку ключових елементів СРЗ противника, порушення її стійкості шляхом виключення їх функціонування в загальній СРЗ в результаті проведення цільових вогневих ударів, десантно-штурмових дій, вогневих засад, а також нальотів з метою захоплення оперативної ініціативи та подальшої ліквідації СРЗ в цілому із знешкодженням НЗФ і утворенням необхідних умов для забезпечення успіху заключного етапу СО – зачищення операційного району.

Основним критерієм успішності пошуково-ударних дій (ПУД) на другому етапі операції має бути – незворотність їх результатів, що виключає можливість відновлення СРЗ у попередньому вигляді, або іншому варіанті, що дозволяло б НЗФ витримувати основну їх цільову настанову у ВЗК.

Щодо основних завдань пошуково-ударних дій

у зазначеній СО, то сконцентровано за пріоритетом вони можуть виглядати таким чином:

- уточнення наземної компонентою ПУЕ інформації про місце розташування та порядок функціонування ключових елементів СРЗ протилежної сторони;
- виявлення потенційно небезпечних зон, щодо дій повітряної компоненти ПУЕ;
- порушення системи режимних заходів протилежної сторони.

Принципами ПУД мають бути принципи наведені у [1] за якими проводиться СО:

- 1) єдиний простір операційного району;
- 2) глибока локалізація операційного району;
- 3) доступність операційного району.

Додатковим принципом ПУД має бути їх спрямованість на ключові елементи СРЗ від яких залежить її стійкість.

Стосовно побудови пошуково-ударних дій, то методично доцільним буде структуризувати цю побудову на прикладі оборонних дій. Якщо масштаб пошуково-ударних сил, які залучаються до СО зазначеного рівня дорівнювати до батальйонного, що в дійсності виглядає реальним, то побудова пошуково-ударних дій має включати:

- бойовий порядок;
- систему вихідних районів, вихідних районів для десантування, смуги прольоту, основні та запасні райони для десантування, позиції бойового охоронення, рубежі мінування (за необхідністю), вогневі позиції і рубежі (за необхідністю);
- систему вогню;
- систему інженерних загороджень.

Бойовий порядок пошуково-ударних сил, доцільно, мати як вже було згадано вище і наведено у [3], у вигляді двох складових (ешелонів):

- наземної компоненти, яка розташовується у вихідних районах на напрямках: точки виводу на об'єкти впливу – об'єкти впливу (рис. 2);
- повітряної компоненти, яка розташовується на ділянці відповідальності в смузі ешелону ізоляції (рис. 3).

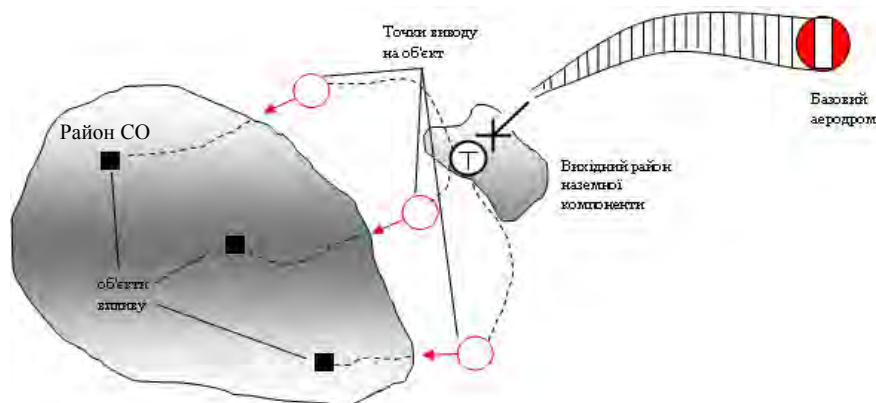

Рис. 2. Варіант виводу наземної компоненти на об'єкти впливу

Наведений бойовий порядок буде характерний для вихідного положення пошуково-ударних сил.

Такий бойовий порядок забезпечує мінімізацію часу реакції повітряної компоненти на об'єкти-цілі (ключові елементи СРЗ) за викликом наземної компоненти з операційного району.

Система вихідних районів, вихідних районів для

десантування, смуг прольоту, основних та запасних районів для десантування, позицій бойового охоронення, рубежів мінування (за необхідністю), вогневих позицій і рубежів (за необхідністю) призначена для забезпечення розташування (прийому) та передислокації пошуково-ударних сил і засобів та їх безпосереднього бойового застосування.

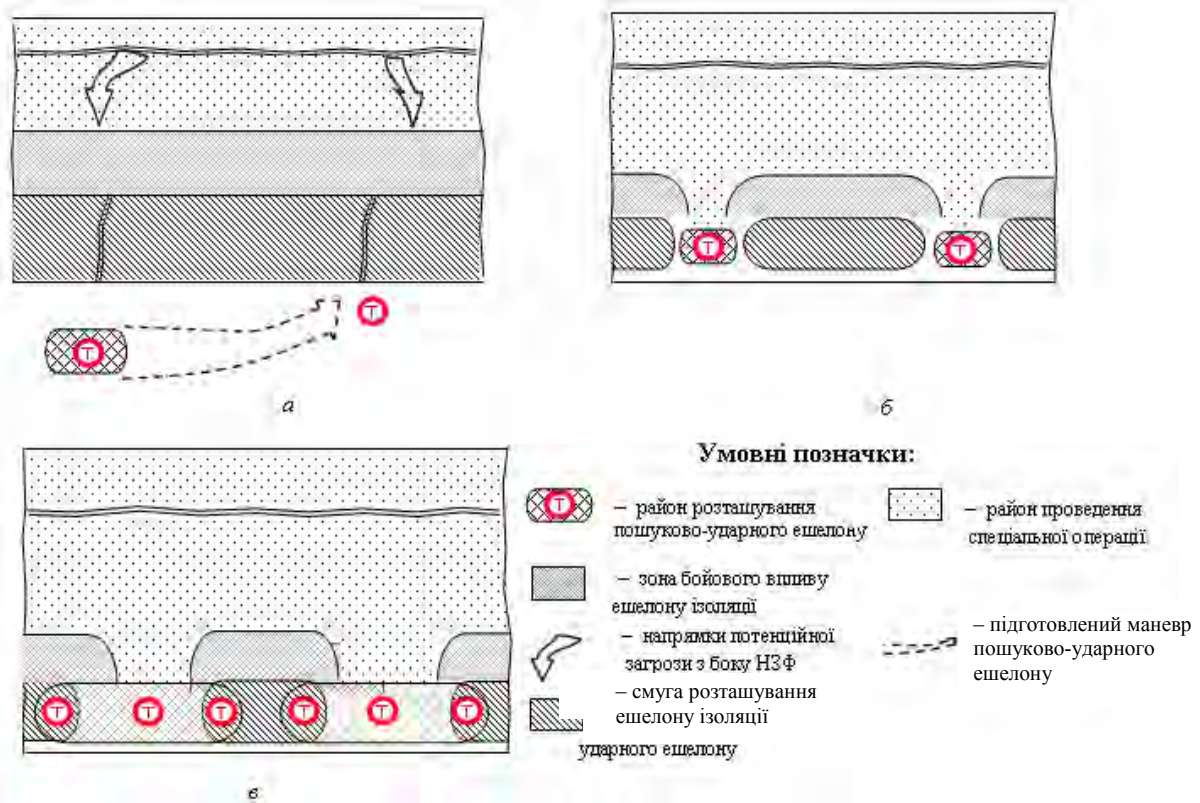

Рис. 3. Варіанти взаємного розташування ешелону ізоляції та пошуково-ударного ешелону:
а – при достатній (нормативній) кількості особового складу;
б, в – при недостатній кількості особового складу

Вихідні райони призначені і обладнуються для наземної компоненти ПУЕ де її сили у складі відповідних розвідувальних органів (в основному розвідувальні групи, а також групи для проведення пошуку, нальотів та влаштування засад) можуть підготуватись до безпосереднього виходу на точки виводу на об'єкти впливу.

Вихідні райони для десантування призначені для повітряної компоненти ПУЕ і включають основні та запасні посадові майданчики, райони зосередження та райони очікування (за необхідністю).

Смуги прольоту призначаються для здійснення бойових польотів сил повітряної компоненти ПУЕ з вихідних рубежів в район десантування. Ці смуги мають бути обладнані наземними маркерами природного походження або приладами для повітряної візуалізації, наприклад димових шашок.

Основні та запасні райони для десантування призначаються і обладнуються на місцевості що придатна для посадки вертольотів як за допомогою

авіанавідників (зі складу наземної компоненти) так і без них. Ці райони повинні забезпечувати вигідні умови для наземного застосування повітряної компоненти.

Позиції бойового охоронення можуть організуватись на випадок імовірної загрози повітряній компоненті у період коли вона виконує завдання ізоляції операційного району на відповідній ділянці ешелону ізоляції.

Рубежі мінування (в основному повітряного) можуть призначатись і обладнуватись силами і засобами наземної компоненти (маркерами) у випадку необхідності стримування маневру сил противника при виводі повітряної компоненти на об'єкти впливу.

Вогневі позиції і рубежі обладнуються в основному для сил і засобів повітряної компоненти для вогневої протидії спробам противника з просочування або прориву ешелону ізоляції на ділянках відповідальності повітряної компоненти. Вогневі рубежі також можуть обладнуватись на землі (по-

значатись маркерами) для застосування з них бортової зброї вертольотів по об'єктам впливу за допомогою авіанавідників зі складу наземної компоненти або без неї.

Система вогню пошуково-ударного ешелону може включати: ділянки зосередженого вогню та сектори суцільного багаточарового вогню і підготовлений маневр вогнем бронетранспортерів та інших вогневих засобів на загрозованих для повітряної компоненти напрямках під час виконання нею завдань у смузі ешелону ізоляції, підготовлені ділянки для нанесення вогневих ударів бортовою зброєю вертольотів та підготовлений маневр вогнем їх бортової зброї.

Система інженерних загороджень пошуково-ударного ешелону може включати: мінно-вибухові загородження, які встановлюються перед ділянкою відповідальності повітряної компоненти у смузі ешелону ізоляції на напрямках можливого прориву або просочування противника, а також навколо посадових майданчиків вертольотів та на напрямках можливого маневру противника під час впливу на неї бортовою зброєю вертольотів, або повітряної компоненти після її десантування.

Висновки

Наведені в статті поняття можуть бути базою для подальшого розроблення вихідних теоретичних основ теорії пошуково-ударних дій, що передбачають побудову ідеалізованого об'єкту теорії і встановлення відповідних закономірностей пошуково-ударних дій.

Список літератури

1. Сутюшев Т.А. Принципи стратегії внутрішньої воєнної безпеки держави та оперативно-тактичної концепції застосування сил і засобів у внутрішньому збройному конфлікті / Т.А. Сутюшев // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України. – 2008. – № 2. – С. 3-6.

2. Сутюшев Т.А. Взаєморозташування ізоляційних та пошуково-ударних сил військ під час проведення спеціальної операції з локалізації та нейтралізації внутрішнього конфлікту / Т.А. Сутюшев, В.Ю. Панченко П.В. Пістрьяк // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України. – 2009. – № 4 – С. 10-12.

3. Воробьев И.Н. Специальные войсковые действия в вооруженном конфликте / И.Н. Воробьев // *Военная мысль*. – 2000. – № 1. – С. 6-7.

Надійшла до редколегії 9.10.2009

Рецензент: д-р військ. наук, проф. І.О. Кириченко, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

СУЩНОСТЬ, ЗАДАНИЯ, ПРИНЦИПЫ И ПОСТРОЕНИЕ ПОИСКОВО-УДАРНЫХ ДЕЙСТВИЙ ВНУТРЕННИХ ВОЙСК В СПЕЦИАЛЬНОЙ ОПЕРАЦИИ ЛОКАЛИЗАЦИИ И НЕЙТРАЛИЗАЦИИ ВНУТРЕННЕГО ВООРУЖЕННОГО КОНФЛИКТА

Т.А. Сутюшев, П.В. Пистряк

Приводятся основные понятия поисково-ударных действий на основании их структуризации и предоставления им конкретного содержания на примере поисково-ударных действий за замыслом специальной операции оперативно тактического уровня по локализации и нейтрализации внутреннего вооруженного конфликта в котором незаконные вооруженные формирования на фоне спровоцированного массового беспорядка направляют свои действия на эскалацию конфликта с нарушением международного гуманитарного права, что нуждается в немедленном введении миротворческих сил.

Ключевые слова: спецоперация, поисково-ударные действия, сущность и построение поисково-ударных действий.

SUSHCNOST PROBLEMS AND CONSTRUCTION OF SEARCHING-SHOCK ACTIONS IN SPECIAL OPERATIONS ON LOCALISATION AND NEUTRALIZATION INTERNAL CONFRONTATION

T.A. Sutjushev, P.V. Pistrjak

The basic concepts of searching and striking actions on the basis of their structurization and granting of the concrete maintenance by it on an example of searching-shock actions behind a plan of special operation of operatively tactical level on localisation are directed and in which illegal armed formations (LAF) on a background the provoked mass disorder send the actions to escalation of conflict with violation of international humanitarian law, that need immediate introduction of peacemaking forces.

Keywords: special operations, searching-shock actions, essence and construction of searching-shock actions.